

गुणशतकुलीनत्वादयएकपंचाशदमात्यगुणास्तत्सहितः धर्मपरमत्वादयएकचत्वारिंशदेवं अष्टोत्तमं गुणशतं एतेषां संधिविषहकोविदमित्यादिरीत्याऽन्यतगुणाष्टकं ऊहयित्वा पूर्णशतं ज्ञेयं ॥ २३ ॥ २४ ॥ २५ ॥

राजागुणशताकीर्णं एष्टव्यस्तादृशो भवेत् ॥ यो धार्थ्यैव मनुष्येन्द्रसर्वगुणगणैर्दृताः ॥ २३ ॥ अन्वेष्टव्याः सुपुरुषाः सहायाराज्यधारणे ॥ न विमानयितव्या स्तेराज्ञा
वद्धिमभीप्सता ॥ २४ ॥ यो धाः समरशौटोराः कृतज्ञाः शत्रुकोविदाः ॥ धर्मशालसमायुक्ताः पदातिजनसंवृताः ॥ २५ ॥ अभयागजपृष्ठस्थारथचर्याविशारदाः ॥ इष्वस्त्रकुशलायस्यतस्येयं नृपतेर्मही ॥ २६ ॥ सर्वसंग्रहणे युक्तो नृपो भवतियः सदा ॥ उत्थानशीलो मित्राढ्यः सराजाराजसत्तमः ॥ २७ ॥ शक्याचाश्वसहस्रेण वीरारोहणभारत ॥ संगृहीतमनुष्येण कृत्स्नाजितुं वसुंधरा ॥ २८ ॥ इति श्रीम० शांतिप० राज० श्वर्षिसंवादे अष्टादशाधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११८ ॥
भीष्मउवाच एवं शुनासमान् भृत्यान् स्वैस्वस्थानेन राधिपः ॥ नियोजयति कृत्येषु सराज्यफलमश्नुते ॥ १ ॥ नश्चास्वस्थानमुक्त्वम्यप्रमाणमभिसंस्कृतः ॥ आरोप्यः श्वास्वकात्स्थानादुक्त्वमन्यत्प्रमाद्यति ॥ २ ॥ स्वजातिगुणसंपन्नाः स्वेषु कर्मसु संस्थिताः ॥ प्रकर्तव्या ह्यमात्यास्तु नास्थाने प्रक्रियाक्षमा ॥ ३ ॥ अनुरूपानि कर्माणि भृत्येभ्यो यः प्रयच्छति ॥ स भृत्यगुणसंपन्नो राजा फलमुपाश्नुते ॥ ४ ॥ शरभः शरभस्थाने सिंहः सिंहवोर्जितः ॥ व्याघ्रो व्याघ्रवस्याप्योद्घोषोद्घोषी यथा तथा ॥ ५ ॥ कर्मस्विहानुरूपेषु न्यस्या भृत्या यथा विधिः ॥ प्रति लोमं न भृत्यास्ते स्याप्याः कर्मफलैः पिणा ॥ ६ ॥ यः प्रमाणमतिक्रम्य प्रति लोमं न राधिपः ॥ भृत्या न्स्थापयतेऽबुद्धिर्न सरंजयते प्रजाः ॥ ७ ॥ न बालिशान च क्षुद्रानां प्राज्ञानां जितेन्द्रियाः ॥ नाकुलीनानराः सर्वस्याप्यागुणगणैः पिणा ॥ ८ ॥ साधवः कुलजाः शूरा ज्ञानवंतोनसूयकाः ॥ अक्षुद्राः शुचयो दक्षाः स्युर्नराः पारिपार्श्वकाः ॥ ९ ॥ न्यग्भूतास्तत्पराः शान्ताश्चौक्षाः प्रकृतिजैः शुभाः ॥ स्वस्थानानपक्रुष्येते स्युराज्ञां बहिश्चराः ॥ १० ॥ सिंहस्य सततं पार्श्वे सिंह एवानुगो भवेत् ॥ असिंहः सिंहसहितः सिंहबलभते फलं ॥ ११ ॥ यस्तु सिंहः श्वभिः कीर्णः सिंहकर्मफलैरतः ॥ न स सिंहफलं भोक्तुं शक्तः श्वभिरुपासितः ॥ १२ ॥ एवमेतन्मनुष्येन्द्रशूरैः प्राज्ञैर्बहुश्रुतैः ॥ कुलीनैः सह शक्येत कृत्स्नाजितुं वसुंधरा ॥ १३ ॥ नाविद्यो नानृजुः पार्श्वे नाप्राज्ञो नाना महाधनः ॥ संग्राह्यो वसुधापालैर्भृत्यो भृत्यवतां वरः ॥ १४ ॥ बाणवद्विस्तृतायां तिस्रामि कार्यपरानराः ॥ ये भृत्याः पार्थिवहितास्तेषां सत्वं प्रयोजयेत् ॥ १५ ॥

॥ २६ ॥ २७ ॥ इति शांतिप० राज० नै० भारतमा० अष्टादशाधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११८ ॥ ॥ ॥ ॥ एवमिति एवं नीचाननीचैर्नैव योजयेत् ॥ १ ॥ विपरीतिदोषमाह नश्चेति स्वस्थानं प्रमाणं चोक्तम्य उच्चस्थानेन आरोप्यः आरोपितश्चेत्यमाद्यतीतियोजना ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ अबुद्धिरितिच्छेदः ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ विस्तृताः अपरावर्तिनः ॥ १५ ॥